

לוח הפריס החדש – עם או בלי גופי?

דוד דרור

צעירים, להם אין עדיין ערכי הורשה. כ-20% מההזרעות נעשות בעגלות, שם מבחר הפריס מצומצם ביותר. כך שרק כ-55% מההזרעות ניתנות לחלוקה בין הפריס.

לצורך הבדיקה הנחתי שההזרעה בפרי העגלות התחלק כך:
שנף 3258 כ-13%
סיר 3208 כ-5%
פלור 3257 כ-2%

לא השתמשתי בכל פרי הלוח אלא רק הפופולריים מתוכם. כמובן, התחשבתי ביכולת ייצור הזרמה של הפר.

דיון ומסקנות

מהטבלה נראה בברור, שעליה בשימוש בגופי מעלה את החמ"מ בין 19 ל-84 ק"ג, שהם 0.08–0.37 סטיות תקן.
גם ה"לרת"ס עולה בין 0.08 ל-0.28 סטיות תקן ובתרגום לק"ג חמ"מ שווה ל-86–18 ק"ג.
תכונות העטין יורדות בין 0.21–0.79 - סטיות תקן ובתרגום לק"ג חמ"מ שווה ל-49 עד 184.

האם לוותר על גופי? מהיכרות מעמיקה עם העדר הישראלי, פר זה יביא נזק גדול למבנה העטין שגם במצבו הנוכחי לא מזהיר.
גופי מצטיין כגרוע בשתי תכונות העטין החשובות ביותר, מיקום פטמות ועומק עטין. בשתי תכונות אלה יש בעיה קשה בעדר הישראלי.

אמנם כל המחקרים מראים, שאין התאמה גבוהה בין תכונות עטין ליציאה מרובה או לתאים סומטיים, אולם רוב המחקרים גם מראים, שבמספר תכונות כגון עומק עטין ומיקום פטמות אוכלוסית הקצה, פרות עם ציון נמוך מאד יוצאות מהעדר הרבה יותר. ראה מאמר ב"משק הבקר והחלב" (מס' 256, עמ' 15): "הקשר בין תכונות שיפוט גופני ויצור לבין אחוז יציאה"

לאחר מבחן הפריס שבוצע באפריל 1996 יצא הפר גופי 3304 במקום ראשון באומדן הורשה לחמ"מ, כשהפר אחריו מבין הפריס הזמינים לעבודה נמוך ממנו ב-223 ק"ג. אלא, שגופי גם מוריש מבנה עטין גרוע למדי.

ההחלטה להזריע עם גופי, כמה הזרעות ואם בכלל היא לא קלה. האם להפסיד את כמויות החמ"מ הגבוהות ולהרויח בעטין, או שמא תכונות העטין בכמויות חמ"מ כאלה לא חשובות?

גופי 3304 הוא בן גולית ממשק גלבוני בכפר יחזקאל, בן לפרה שוגה 415 בת פרחח.

העובדה שאימו של גופי היא נכדת הפר גיוס ואילו אביו גולית גם הוא בן גיוס יכולה להסביר את הורשת העטין הגרוע שלו.
תכונות ייצור:

חמ"מ, ק"ג 747 +

חלב, ק"ג 489 +

שומן, ק"ג 27.2 12% + מספר 2 מתוך 613 פריס.

חלבון, ק"ג 21.7 0.07% + מספר 1 מתוך 613 פריס.

תאים סומטיים 0.17 +

צריך לזכור, שבנוסחת חמ"מ הטיפוח החדשה ניתן משקל להורשת תאים סומטיים בערך של 300-. כך שגופי קיבל קנס של כ-50 ק"ג חמ"מ בשל היותו מוריש תאים סומטיים גבוהים.
כפי שציינתי, גופי מוריש מבנה עטין גרוע (84) ובמיוחד במיקום פטמות (85) ועומק עטין (86). גם הרגליים של בנות גופי גרועות (92).
לפריס גיוס, וילי, חלוקי, גולית הידועים בעטין גרוע יש ציונים יותר טובים.

יש לזכור שבמחקר שנעשה באחרונה ופורסם ב"משק הבקר והחלב" מס' 261 נמצא קשר גנטי חזק יחסית לעומק עטין ותאים סומטיים.

כדי לנסות לבדוק את הנזק והתועלת בעבודה של גופי, חישבתי מה היה עושה השימוש בגופי ב-0%, 5%, 10%, 15%, 20% מכלל ההזרעות, לממוצע אומדן ההורשה.

מתוך 100% מההזרעות כ-25% נעשות בפריס

טבלה 1: ערך הורשה ממוצע כתוצאה משימוש שונה בזרמת הפר גופי 3304.

האפשרויות							
1996	5	4	3	2	1		
(לפי השימוש בפרים - באחוזים מס"ה)						5 חודשים	
2	20	15	10	5	0	3304	גופי
15	13	13	14	15	16	3274	סקורר
7	13	13	14	15	16	3241	טבע
0	3	3	4	5	6	2363	סיזר
10	3	3	4	5	7	3259	אלויס
0	1	2	2	2	2	3179	עגור
7	1	3	3	4	4	3212	סינבד
0	1	2	2	2	2	3235	סנפיר
2	0	2	2	2	2	3289	סיעם
							פרי עגלות
5	5	5	5	5	5	3208	סיר
12	13	13	13	13	13	3258	שנף
4	2	2	2	2	2	2357	פלור
418	537	511	491	472	453		חמ"מ, ק"ג
	0.37	0.25	0.17	0.08			הפרש מאפשרות 1
15	127	93	61	29	-4		חלב, ק"ג
	0.47	0.35	0.23	0.12			הפרש מאפשרות 1
0.05	0.06	0.05	0.04	0.03	0.01		לרת"ס
	0.28	0.23	0.15	0.08			הפרש מאפשרות 1
102.2	99.0	100.0	101.4	102.8	104.2		עטין כללי
	-0.87	-0.70	-0.47	-0.24			הפרש מאפשרות 1
100.7	98.0	98.7	99.8	100.9	102.1		מיקום פטמות
	-0.69	-0.57	-0.39	-0.20			הפרש מאפשרות 1
103.9	100.9	102.1	103.4	104.7	105.9		עומק עטין
	-0.83	-0.63	-0.41	-0.19			הפרש מאפשרות 1

הסבר: ההפרש מאפשרות 1, הורעה ללא גופי מחושבת ביחידות של סטית תקן.

סטית התקן: לק"ג חמ"מ = 233

לק"ג חלב = 278

לרת"ס = 0.17

לתכונות עטין = 6 נקודות

היא קטנה יותר וכמו כן מספר נמוך של ההזרעות יתן כ-4-5 בנות חולבות כל שנה בעדר ממוצע של 300 חולבות, דבר אותו אפשר אולי לסבול.

שימו לב בטבלה, שההזרעות בחמשת החודשים הראשונים של 1996 ממוצע ההורשה

אין לי ספק, שאסור להשתמש בגופי ביותר מ-5% מההזרעות. הנזק גדול מהתועלת ב-10% שימוש יש עליה של כ-40 ק"ג חמ"מ לעומת נסיגה של 2.6 נקודות שיפוט, שבתרגום לחמ"מ שווים ל-100 ק"ג.

גם בשימוש של 5% בהזרעות יש נסיגה, אולם

של ההזרעות בפועל נמוך מהצפוי ללא הזרעה בגופי בכלל (אפשרות 1) בכל התכונות.

מכיוון שכל הפרים חוץ מגופי מורשים עטין בינוני ומעלה, ישנו סיכוי גדול לשפר דרך לוח זה את מבנה העטין.

כמו כן ראוי לציין את הלדת "ס הגבוה ב-1996 לעומת הצפוי באפשרות 1. במידה שהנכם מזריעים בכל זאת בגופי וכדי להפחית את הנזק, הזריעו פרות עם מבנה עטין מצויין. ושימו לב כל הזמן למספר ההזרעות. בנות סקורר, טבע, שץ, רשם, לייזר יתאימו לכך.

הערה: חלוקת השימוש בפרים בטבלה אינה משמשת להמלצה, הקף השימוש בפר מושפע מיכולת הפקת הזרמה שלו לאורך השנה. מובן ששימוש שונה ביתר הפרים יתן תוצאה שונה מזאת שהתקבלה.

